

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konsulipalvelulain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konsulipalvelulain muuttamisesta (HE 168/2017 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Ulkoasiainvaliokunta (UaVM 1/2018 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

konsulipalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konsulipalvelulain (498/1999) 2, 5, 11, 12, 15, 18, 19, 23, 24 ja 41 §, sellaisena kuin niistä on 2 § laissa 970/2014, sekä
lisätään lakiin siitä lailla 204/2000 kumotun 3 §:n tilalle uusi 3 §, 13 §:ään uusi 4 momentti, sekä lakiin uusi 39 a, 39 b, 40 a, 40 b, 41 a ja 41 b § seuraavasti:

2 §

Konsulipalvelun saaja

Tämän lain mukaisia konsulipalveluja voidaan antaa suomalaiselle yhteisölle ja henkilölle, joka on Suomen kansalainen taikka sellainen Suomessa pysyvästi asuva ulkomaalainen, jolla on oikeus tai jolle on myönnetty lupa oleskeluun tai työntekoon pysyvässä tai siihen verrattavassa tarkoituksessa Suomessa.

Euroopan unionin kansalaiselle, jonka kansalaisuusvaltiolla ei ole Euroopan unionin ulkopuolisessa maassa pysyvää suurlähetystöä, konsulaattia taikka sellaista suurlähetystöä, konsulaattia tai kunniakonsulia, joka pystyisi tietyssä tapauksessa tosiasiassa antamaan konsulipalveluja (*edustusta vailla oleva Euroopan unionin kansalainen*), voidaan antaa 3—6 luvussa tarkoitettuja konsulipalveluja sekä muita vastaavia konsulipalveluja. Lisäksi edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle voidaan tarvittaessa antaa 5 §:ssä tarkoitettua yleistä neuvontaa sekä myöntää 41 b §:ssä tarkoitettu hätämatkustusasiakirja.

Eduskunnan vastaus EV 16/2018 vp

Pohjoismaan kansalaiselle annettavista palveluista määrätään Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen (SopS 28/1962) 34 artiklassa.

Jäljempänä 4 ja 10 luvussa tarkoitettuja konsulipalveluja voidaan antaa erityisestä syystä myös muulle ulkomaalaiselle. Ulkomaiselle yhteisölle voidaan erityisestä syystä antaa 10 luvussa tarkoitettuja konsulipalveluja.

Muussa lainsäädännössä edustustoille säädettyjä konsulipalveluja annetaan siten kuin niistä erikseen säädetään.

3 §

Henkilöllisyyden todistaminen

Konsulipalvelua hakevan tulee todistaa vaadittaessa henkilöllisyytensä henkilöllisyystodistuksen perusteella tai muulla tähän verrattavalla luotettavalla tavalla.

5 §

Yleinen neuvonta

Ulkoministeriö ja edustustot antavat 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle ja yhteisölle sekä edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle mahdollisuuksien mukaan yleistä neuvontaa edustuston toimipiirin erityisolosuhteista sekä asioissa, jotka liittyvät etuja ja oikeuksia koskevien asioiden hoitamiseen vieraan valtion viranomaisessa.

11 §

Hädänalaisessa asemassa oleva

Tässä luvussa säädettyjä konsulipalveluja voidaan antaa sellaiselle tilapäisesti ulkomailla edustuston toimipiirissä oleskelevalle 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle ja edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle, jonka edustusto on todennut olevan hädänalaisessa asemassa sairauden, tapaturman, onnettomuuden, rikoksen kohteeksi joutumisen tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.

12 §

Hädänalaisessa asemassa olevan avustaminen

Edustusto neuvoo ja avustaa hädänalaisessa asemassa olevaa tarpeen mukaan sairaanhoidon saamiseksi, Suomeen kotiuttamisen järjestämiseksi, oikeusavun saamiseksi, rikosilmoituksen tekemiseksi, sekä välttämättömän, tilanteen vaatiman muun avun saamiseksi. Edustusta vailla oleva Euroopan unionin kansalainen voidaan kotiuttaa toiseen valtioon kuin Suomeen.

Jos hädänalainen asema johtuu siitä, että henkilö on joutunut oikeudettoman vapaudenriiston kohteeksi, edustuston tai ulkoministeriön tulee lisäksi välittää tieto asiasta toimivaltaiselle Suomen viranomaiselle tai sille Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka kansalaisesta on kyse. Edustusto tai ulkoministeriö avustaa tarpeen mukaan tietojen välittämi-

Eduskunnan vastaus EV 16/2018 vp

sessä asiaa hoitavien viranomaisten ja oikeudettoman vapaudenriiston kohteeksi joutuneen välillä, sekä seuraa asian hoitamista asianomaisen valtion viranomaisessa.

Edustusto avustaa tarpeen mukaan yhteyden saamiseksi 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun hädänalaisessa asemassa olevan henkilön lähiomaiseen tai muuhun henkilöön sekä muussa välttämättömässä yhteydenpidossa.

13 §

Varojen välittäminen ja taloudellinen avustaminen

— — — — —
Ulkoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä takaisinmaksusitoumusta koskevasta lomakkeesta.

15 §

Henkilökohtainen turvallisuus

Suuronnettomuuden, luonnononnettomuuden, ympäristöonnettomuuden, sodan, sisällissodan tai muun kriisitilanteen sattuessa tai uhatessa edustusto tai ulkoministeriö voi henkilökohtaisen turvallisuuden suojaamiseksi avustaa edustuston toimipiirissä oleskelevaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilöä ja edustusta vailla olevaa Euroopan unionin kansalaista sekä näiden seurassa liikkuvia perheenjäseniä kansalaisuudesta riippumatta.

18 §

Yhteydenpito ja tiedon välittäminen

Edustusto voi avustaa mahdollisuuksien mukaan kriisitilanteessa tai sen uhatessa välttämättömässä yhteydenpidossa 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön ja hänen kotimaassa olevan lähiomaisensa välillä sekä välittää tietoja ulkoministeriölle kriisialueella olevista 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Edustusto voi välittää tietoja kriisialueella olevasta edustusta vailla olevasta Euroopan unionin kansalaisesta ja kriisitilanteen kehittymisestä sen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, jonka kansalaisesta on kyse.

Ulkoministeriö tai edustusto voi harkintansa mukaan tiedottaa tietyille alueille matkustamista, siellä oleskelua tai alueelta poistumista koskevista olosuhteista.

19 §

Vapautensa menettäneen välitön avustaminen

Jos edustuston toimipiirissä rikoksesta epäiltynä pidätetty, vangittu tai muulla tavoin vapautensa menettänyt taikka vankeusrangaistusta suorittava 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö (*vapautensa menettänyt*) pyytää, on edustuston viipymättä otettava yhteyttä häneen.

Eduskunnan vastaus EV 16/2018 vp

Vapautensa menettäneen pyynnöstä edustuston virkamies voi vierailla hänen luonaan mahdollisuuksien mukaan ja avustaa häntä tarpeen mukaan oikeusavustajan ja muun paikallisen lainsäädännön mukaisen oikeusavun sekä tulkin saamiseksi.

Vapautensa menettäneen 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön pyynnöstä ulkoministeriö tai edustusto voi välittää tiedon vapauden menetyksestä hänen lähiomaiselleen tai muulle nimetylle henkilölle.

23 §

Kuolemantapauksesta ilmoittaminen

Jos edustusto on saanut ilmoituksen toimipiirissään kuolleesta 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilöstä, edustusto ilmoittaa kuolemantapauksesta ulkoministeriölle.

Jos edustusto on saanut ilmoituksen toimipiirissään kuolleesta muualla kuin Suomessa asuneesta edustusta vailla olevasta Euroopan unionin kansalaisesta, edustusto ilmoittaa asiasta sen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, jonka kansalaisesta on kyse.

Tieto 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuolemantapauksesta välitetään myös vainajan lähiomaiselle tai muulle läheiselle henkilölle, jonka henkilöllisyys ja olinpaikka ovat kohtuudella selvitettävissä.

24 §

Vainajan hautaaminen, tuhkaaminen ja kotiuttaminen

Jos vainaja on 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö, edustusto voi ryhtyä toimenpiteisiin vainajan hautaamisen, tuhkaamisen tai Suomeen kotiuttamisen järjestämiseksi lähiomaisen pyynnöstä. Jollei vainajan lähiomainen huolehdi vainajan hautaamisesta, tuhkaamisesta tai Suomeen kotiuttamisesta, edustusto voi ottaa yhteyttä paikalliseen viranomaiseen vainajan hautaamiseksi tai tuhkaamiseksi paikallisen käytännön mukaisesti.

Jos vainaja on edustusta vailla oleva Euroopan unionin kansalainen, edustusto voi ryhtyä toimenpiteisiin vainajan hautaamisen, tuhkaamisen tai toiseen valtioon kotiuttamisen järjestämiseksi sen jäsenvaltion viranomaisen pyynnöstä, jonka kansalainen vainaja on.

Jos Euroopan unionin jäsenvaltion viranomainen, jonka kansalainen vainaja on, ei kohtuullisessa ajassa pyydä tai ryhdy itse hoitamaan vainajan hautaamista, tuhkaamista tai kotiuttamista, edustusto voi ottaa yhteyttä paikalliseen viranomaiseen vainajan hautaamiseksi tai tuhkaamiseksi paikallisen käytännön mukaisesti.

39 a §

Korvausvastuu

Ulkoministeriö voi velvoittaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön, joka on saanut konsulipalvelua toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta, korvaamaan ulkoasiainhallinnolle konsulipalvelun antamisesta aiheutuneet kustannukset.

Eduskunnan vastaus EV 16/2018 vp

Ulkoministeriön on päätöksellään vahvistettava korvauksen määrä. Päätös on annettava tiedoksi todisteellisella tiedoksiannolla. Todisteellisesta tiedoksiannosta säädetään hallintolain (434/2003) 60 §:ssä.

Korvauspäätös on suoraan ulosottokelpoinen. Saatavan perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetusta laissa (706/2007). Saatava voidaan kuitenkin jättää perimättä, jos maksuvelvollinen on varaton, tai perimättä jättämiseen on muu erityinen syy.

39 b §

Edustusta vailla olevan Euroopan unionin kansalaisen korvausvastuu

Ulkoministeriö tai edustusto voi velvoittaa edustusta vailla olevan Euroopan unionin kansalaisen, joka pyytää konsulipalvelua, takaisinmaksusitoumuksella maksamaan konsulipalvelusta aiheutuvat kustannukset takaisin sen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, jonka kansalainen hän on.

Ulkoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä takaisinmaksusitoumusta koskevasta lomakkeesta.

40 a §

Kuulemisvelvollisuus

Ennen konsulipalvelun antamista edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle, edustuston tai ulkoministeriön on kuultava sen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista, jonka kansalaisesta on kyse.

Jos edellä 1 momentissa tarkoitettu kuuleminen ei asian kiireellisyyden vuoksi ole mahdollista, on kuuleminen toimitettava heti, kun se on asian vaatimien välttämättömien ja kiireellisten toimenpiteiden jälkeen mahdollista.

40 b §

Siirtämisvelvollisuus

Ulkoministeriön tai edustuston on siirrettävä edustusta vailla olevan Euroopan unionin kansalaisen konsulipalvelun käsittely sille Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka kansalainen kyseinen henkilö on, jos kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen käsittelyn siirtämistä pyytää.

Ulkoministeriön tai edustuston on lopetettava konsulipalvelun antaminen heti, kun sen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jonka kansalaisesta on kyse, vahvistaa antavansa konsulipalvelua kyseessä olevalle henkilölle.

Eduskunnan vastaus EV 16/2018 vp

41 §

Tietojen saaminen ja luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään tietojen saamisesta ja luovuttamisesta, ulkoministeriöllä ja edustustolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tietoja muulta viranomaiselta, yhteisöltä tai henkilöltä ja luovuttaa tietoja Suomen tai vieraan valtion viranomaiselle tässä laissa tarkoitettujen konsulipalvelujen antamiseksi, kun se on välttämätöntä asianomaisen hengen, terveyden taikka fyysisen tai psyykkisen hyvinvoinnin kannalta.

Ulkoministeriön ja edustuston on salassapitosäännösten estämättä annettava Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tälle kaikki sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä konsulipalvelun antamiseksi 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

Jos edustusta vailla oleva Euroopan unionin kansalainen pyytää konsulipalvelua Suomen edustustolta, taikka edustustolle ilmoitetaan kyseisen henkilön hädänalaisesta asemasta, on ulkoministeriön ja edustuston annettava salassapitosäännösten estämättä sille Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, jonka kansalaisesta on kyse, kaikki tiedot, jotka ovat välttämättömiä konsulipalvelun antamisen kannalta.

Edustuston ja ulkoministeriön on helpotettava edustusta vailla olevan Euroopan unionin kansalaisen ja hänen kansalaisuusvaltionsa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa.

41 a §

Yhteydenpito

Toisen Euroopan unionin jäsenvaltion antaessa konsulipalveluja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle, edustusto tai ulkoministeriö vastaa tarvittavista yhteydenotoista konsulipalvelunsaajan perheenjäseniin taikka muihin henkilöihin ja viranomaisiin, joita asia koskee.

41 b §

Hätämatkustusasiakirjan myöntäminen tietyissä tilanteissa

Edustusto voi myöntää hätämatkustusasiakirjan 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulle edustusta vailla olevalle Euroopan unionin kansalaiselle, jos tämän passi on kadonnut, varastettu tai tuhoutunut taikka tilapäisesti ei ole saatavilla. Lisäksi hätämatkustusasiakirjan myöntäminen edellyttää sen jäsenvaltion viranomaisen hyväksymisen, jonka kansalaisesta on kyse.

Ulkoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hätämatkustusasiakirjaa koskevista lomakkeista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Eduskunnan vastaus EV 16/2018 vp

Helsingissä 13.3.2018

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri